

Nuklearna elektrana Krško ostavit će za sobom višedesetljetne naslage rizičnog otpada. Lokacija za njegovo trajno odlagalište između Slovenije i Hrvatske a možda i uz granicu s Bosnom i Hercegovinom, još nije odabrana.

Obnovljeni plan deponiranja radioaktivnog otpada na Trgovskoj gori pokraj Dvora izazvao je prošli mjesec prilični nemir među stanovnicima toga gradića na rijeci Uni, ali i u susjednim općinama Bosne i Hercegovine. Jer, svi oni saznali su za nanovo definirane namjere Vlade RH tek iz medija. Posrijedi je inače dotrajalo, no i dalje visokoradioaktivno gorivo iz nuklearne elektrane Krško u slovenskom Posavju, a koja pripada ravnomjerno Sloveniji i Hrvatskoj. To ujedno znači da im pripada i podijeljena odgovornost za sav otpad nakon gašenja centrale koje je prvotno bilo predviđeno za 2023. godinu, iako novije odluke govore o mogućem produljenju tog roka za čak 20 godina.

Eventualna odgoda ipak nije primirila živalj gornjeg Pounja, budući da bi ista logično podrazumijevala i - veću količinu prikupljenog otpada.

“Za hrvatsku odluku čuli smo preko lokalne zajednice, iz općina koje graniče s Hrvatskom, što nas je iznenadilo. Stoga smo odlučili pitanje dići na višu razinu i zatražili smo od parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da se obrati hrvatskoj državi”, za Deutsche Welle je izjavio Emir Dizdarević, direktor Regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH. On pritom naglašava kako ne inzistira na izričitim rješenjima, već se zalaže za dijalog oko tema koje se tiču žitelja i prirode obiju zemalja.

Dizdarević nam je pojasnio da se komunikacija o pitanjima radioaktivnih tvari i brige oko njih odvija na međunarodnoj razini, u okviru redovitih sastanaka. Ponekad, međutim, informacije poteku mimo tako predviđenih kanala, što s obzirom na izuzetno delikatnu materiju potiče razumljivu nervozu u javnosti.

“Vjerujem da je to samo jedan nezgodan slučaj i da on neće za sobom ostaviti nikakve posebne posljedice”, rekao je naš sugovornik, “a što se tiče predstojeće reakcije iz BiH, nadam se da će Hrvatskoj biti upućena molba da se uzdrži od deponiranja uz granicu”. Problem koji je već opće poznat, jest pritom činjenica da je Hrvatska otpisala druge moguće opcije - Trgovska gora ostala je posljednji izbor.

I dok se čeka na službeni zahtjev Bosne i Hercegovine, pa zatim na odgovor Hrvatske, vrijedno je podsjetiti se da je kroz protekla dva desetljeća javnim prostorom cirkuliralo više potencijalnih lokacija za ovu svrhu. Bernard Ivčić, predsjednik Zelene akcije u Hrvatskoj, pojasnio nam je da su tri od četiri posljednje preostale lokacije otkazane isključivo zbog toga što je za njih imao tko lobirati, dok je Dvor “žrtvovan” uslijed nedostatka političkog utjecaja u njegovu korist. A to nisu objektivni niti pravedni razlozi za odabir mjesta na kojem će se odlagati tvari kakvima se ipak nitko ne raduje, nego svi reaguju s očekivanim strahom.

“Smatramo da zato odluka treba biti prepuštena upravo građanima Dvora. Trebaju napraviti više razvojnih scenarija, s fokusom npr. na organsku poljoprivredu ili seoski turizam ili... na dobivanje rente zbog odlagališta radioaktivnog otpada. Zatim se treba održati referendum na kojem bi se građani izjasnili koji scenarij im je ekonomski i okolišno najprihvatljiviji”, istaknuo je Ivčić u ime Zelene akcije.

A ta organizacija protivi se izgradnji nuklearnih elektrana upravo zbog problema zbrinjavanja nuklearnog otpada. Ako pojednostavnimo taj aspekt, može se reći da su prilikom određivanja lokacije za odlagalište ključna dva konkretna uvjeta.

Prvi nalaže da utjecaj na okoliš bude minimalan, a drugi da lokalna zajednica prihvati odlagalište. Stanovništvo u Krškom i neposrednoj okolici već je prihvatilo i elektranu i aktualno zajedničko skladište potrošenog goriva, tj. radioaktivnog otpada. Naposljetku, još nije isključeno da se na istome mjestu trajno pohrani sav otpad koji je tamo nastao.

“No prema informacijama koje imamo, plan je da se takvo odlagalište smjesti unutar savskog vodonosnika”, kaže Bernard Ivčić, “što je problematično s aspekta zaštite okoliša”. Deponij bi se naime mogao izgraditi i iznad vodonosnog sloja.

Prema saznanjima Zelene akcije, Hrvatska još nije problematizirala lokaciju u Krškom, a ta udruga smatra da bi se obje države koje raspolažu tom centralom morale angažirati oko izbora mjesta odlagališta. Baš onako, dakle, kao što BiH pokazuje interes oko izbora eventualne lokacije u Hrvatskoj.

“Vrijeme je da se Hrvatska zauzme oko tog pitanja bez obzira hoće li se u Krškom pohraniti samo slovenski dio otpada ili sav”, zaključuje predsjednik Zelene akcije.

Na potezu je očito službeni Zagreb, s očekivanjem da proces odlučivanja ubuduće potekne sistematičnije i transparentnije.

Izvor; SEEbiz